

DRUŠTVENE VIJESTI I OBAVIJESTI

SUVREMENI DRUŠTVENO-EKONOMSKI PROBLEMI RAZVOJA SELA

(Zaključci Savjetovanja održanog u Zagrebu dana 31. X 1967. god.)

Privredna i društvena reforma je stvorila uvjete za uspješniji razvoj proizvodnje i socijalističkih društvenih odnosa u selu i poljoprivredi. Savjetovanje u organizaciji Saveza poljoprivrednih inženjera i tehničara, Konferencije za društvenu aktivnost žena Hrvatske, Republičke konferencije SSRN Hrvatske, Centralnog komiteta Saveza omladine Hrvatske i Privredne komore SR Hrvatske ima cilj da utvrdi zajedničke zadatke u odnosu na društvene probleme razvoja sela.

Povećanje poljoprivredne proizvodnje i pogodniji ekonomski položaj poljoprivrede su utjecali na porast potreba za bržim rješavanjem problema društvenog standarda.

Potrebe stanovnika sela i spremnost da angažiraju i vlastiti rad i sredstva u cilju urbanističkog usmjeravanja izgradnje sela, izgradnje komunalija i rješavanja problema zdravstva, higijene, prehrane, poboljšanja uvjeta stanovanja, trgovine, uslužnih djelatnosti, prosvjete i kulture, zahtijevaju veću aktivnost svih društvenih faktora i snaga u pomaganju progresivnih procesa u selu.

Raslojavanje sela, promjene u strukturi stanovništva, migracije, masovno školovanje omladine i drugi socijalno-demografski procesi su promijenili ulogu žene i omladine u proizvodnji i društvenoj stvarnosti sela, što pred organizacione društvene snage postavlja nove zadatke i zahtijeva od njih da koordinirano i planski djeluju u pravcu progresivnog usmjeravanja društvenih procesa u selu.

U takvim društveno-ekonomskim uvjetima u selu od velikog je značaja organiziranje mjesnih zajednica, kao samoupravnih zajednica građana, u kojima će građani kroz jedinstven program, u skladu sa svojim interesima, rješavati ključne probleme razvoja sela.

I

Neophodna je veća i usklađenija aktivnost privrednih i stručnih, društvenih i političkih faktora u samim selima, u komunama i Republici u stvaranju uvjeta za brže samoorganiziranje sela i efikasnije rješavanje njegovih osnovnih problema.

Organizatori Savjetovanja o suvremenim društveno-ekonomskim problemima razvoja sela smatraju za potrebno da u svom daljnjem radu djeluju međusobno usklađenije i u suradnji s drugim organizacijama i institucijama, polazeći od slijedećih stavova:

1. Privredna i društvena reforma omogućuje brži razvoj proizvodnih snaga u selu i stalno širi krug robnih proizvođača, uključenih u društveni reprodukcioni proces.

Brži i stabilniji razvoj proizvodnje u poljoprivredi i društvenih odnosa u selu traži samoupravni društveni položaj i tretman radnih ljudi, kako u oblasti proizvodnje tako i u društvenoj nadgradnji, zavisno od osobnog rada i društvene angažiranosti.

Povećani interes poljoprivrednih proizvođača za ulaganje u robnu proizvodnju, za slobodnije udruživanje u postojeće i nove zadruge i druge radne organizacije, za nabavu strojeva i modernih sredstava rada, upućuje na zaključak da je neophodno:

— Razviti veću i adekvatniju proizvodnju strojeva, opreme i repromaterijala te industrijskih roba za potrebe sela i proizvodnje u kooperaciji; za plasman ovih proizvoda potrebno je razviti efikasniju mrežu trgovine, vodeći računa o konkretnim prilikama pojedine šire ili uže regije;

— Potrebno je razviti štedno-kreditno poslovanje u selu i podsticati razne oblike udruživanja rada i sredstava za kreditiranje i unapređenje proizvodnje, prerade i tržišta. Svakako treba koristiti dragocjena iskustva angažiranja

sela preko samodoprinosa za elektrifikaciju, izgradnju cesta i puteva i društvenu aktivnost u podizanju zadrugnih i kulturnih domova, škola i drugih objekata društvenog standarda (urbanizacije sela, podizanje kulturnog i zdravstvenog nivoa) itd.

Procesi na selu su brži tamo gdje su radne organizacije i društveni faktori polazili od konkretnih proizvodnih i društvenih uvjeta, uporednog i međusobno ovisnog razvoja društvene i individualne poljoprivrede. U vezi s tim, neophodno je u kooperativnoj proizvodnji angažirati postojeće i nove nosioce razvoja, podržavajući one oblike kooperacije koji razvijaju i stimuliraju ličnu inicijativu i lični rad, zasnovan na produktivnosti i dohotku, na nivou sela.

2. Približavanje poljoprivredne nauke i tehnike, kao i dostignuće najboljih društvenih i kooperativnih gospodarstava širokom krugu proizvođača u selu putem poljoprivrednih i veterinarskih stanica i drugih stručnih institucija, dalo je u dosadašnjem razvoju krupne rezultate na prelazanju s prirodne i sitne robne na intenzivnu robnu proizvodnju.

Međutim, uz razgranatu mrežu veterinarskih stanica, gdje je bilo manjih reorganizacija i većeg administrativnog definiranja njihove uloge, zabrinjavajuća je pojava sužavanja broja i aktivnosti poljoprivrednih stanica, kao značajnog nosioca primjene novih suvremenih naučnih i tehnoloških dostignuća u široku proizvodnju. Ovim će problemima društveni faktori u pojedinim komunama i radnim organizacijama trebati posvetiti veću pažnju, a stručni kadrovi u ovim institucijama su dužni da u svojoj aktivnosti pokazuju veću aktivnost i poslovnost, ostvarujući dohodak povećanom proizvodnjom, kako na društvenom tako i individualnom sektoru poljoprivrede.

3. Prelazak pretežno muške radne snage u gradsku privredu i nepoljoprivredne djelatnosti imao je za rezultat razaranje tradicionalnih odnosa u seljačkoj porodici i povećanu ulogu ženske radne snage u poljoprivrednoj proizvodnji. Povećano učešće u proizvodnji i strukturi aktivnog stanovništva, nužno stavlja ženu u novi ekonomski i društveni položaj i pruža joj mogućnost da bude neposredni sudionik u samoupravljanju na raznim područjima društvenog života. Pretpostavke da žena postane aktivni nosilac progressa u proizvodnji i društvenim odnosima u selu, čime ona postiže i stvarnu ekonomsku i kulturnu ravnopravnost u odnosu na muškarca, su, pored ostalih, oslobađanje žene od teških fizičkih poslova mehaniziranjem procesa proizvodnje i rada u ekonomskom dvorištu i kućanstvu, neprestana obrazovna djelatnost u cilju formiranja i podizanja njene tehničke i opće kulture, širenje i razvijanje raznih uslužnih djelatnosti u seoskim naseljima, razvoj samoupravljanja u zadrugama i pogonima za kooperaciju i mjesnim zajednicama.

Žena nema još ulogu nosioca kooperacije i samoupravljanja koja bi bila adekvatna njenoj ulozi u proizvodnji. Zaostaje se i u organiziranju njenog stručnog obrazovanja. Razvoj službi i ustanova u selu, koje ženi olakšavaju vršenje kućnih poslova i podizanje i odgoj djece, tek je u začetku i potrebni su programi s kojima će se on ubrzati. Potrebno je odlučno lomiti stihijske i svjesne otpore većem sudjelovanju seoske žene u oblicima samoupravljanja u radnim organizacijama, društveno-političkim zajednicama i društvenim i političkim organizacijama.

4. Mlada generacija stvara u selu povoljne uvjete svog života i razvoja, ukoliko se bavi robnom proizvodnjom i postaje značajan činilac samouprav-

ljanja, ne samo u oblasti proizvodnje nego i u svim drugim oblastima društvenog života. Mjesto, uloga i budućnost seoske omladine je opredijeljena cjelokupnim progresom poljoprivrede i sela, kao i zalaganjem svih svjesnih društvenih činilaca za rješenja kojima se stvaraju povoljni uvjeti rada i života omladine na privatnim i društvenim poljoprivrednim gospodarstvima, te u seoskom domaćinstvu i naselju. Seoska omladina je prvenstveno pozvana da učenjem i privređivanjem sama sebi stvara povoljnu perspektivu.

Školovanje, zapošljavanje i rješavanje drugih životnih problema omladine u selu treba da proizlazi i da bude podređeno razvoju i podizanju robne proizvodnje i odgovarajućem sudjelovanju u samoupravnoj praksi, adekvatno učešću u proizvodnji.

Neophodno je, počevši od osnovne škole i proizvodnog rada u školskim zadrugama, te uvođenja predmeta poljoprivrede u više razrede osnovne škole, otvarati mladim ljudima perspektivu rada i života u urbaniziranom selu i modernoj poljoprivredi. Potrebno je podsticati razne oblike ekonomskog i stručnog obrazovanja omladine nakon osnovne škole, budući da je to jedan od najznačajnijih uvjeta modernizacije proizvodnje u poljoprivredi. Učesnici Savjetovanja preporučuju odgovarajućim republičkim institucijama i traže od njih da na posebnom sastanku razmotre probleme obrazovanja proizvođača na društvenom i individualnom sektoru poljoprivrede. U toj aktivnosti značajnu ulogu imaju poljoprivredne škole i školski centri.

Mladi ljudi u selu traže bogatiji i raznovrsniji kulturno-prosvjetni i sportski život, ali u tome oni često ne nailaze na razumijevanje roditelja, radnih organizacija i društveno-političkih činilaca. Rješavanju ovih problema mnogo može pridonijeti Savez omladine ukoliko polazi od konkretnih programa i da organizira omladinu na njihovom ostvarenju.

5. Prostorno planiranje u cilju izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih naselja i objekata, prema osnovnim zahtjevima suvremenog načina života u selu, urgentno zahtijeva veću pažnju. Prostorno uređenje mora polaziti od konkretnih uvjeta razvoja sela i voditi računa o razvoju robne proizvodnje, mreže komunikacija, suvremene trgovine, turizma i drugih usluga.

Funkcionalno i higijensko stanovanje pretpostavlja plansku stambeno-komunalnu izgradnju sela, što nameće zadatak da se izgradi prostorni plan svakog seoskog naselja. Na tom je zadatku neophodno zajedničko angažiranje i usklađen rad stručnih kadrova i svih zainteresiranih organizacija i institucija.

6. Suvremena trgovina značajan je faktor koji utječe na proizvodnju, namjerava povećanju i odrađaru strukturu i nivo standarda. Postojeća mreža trgovačkih kapaciteta u selu je nedovoljna i ima uski asortiman koji ne zadovoljava narasle potrebe, jer polazi od prilika ranijeg sela kao prirodne zajednice.

Osim aktivnosti društvene trgovine na otvaranju novih trgovačkih kapaciteta, neophodno je dati veću podršku i privatnoj inicijativi, pojedincima koji žele da u selima udaljenim od saobraćajnica i tamo gdje je mreža društvene trgovine nerazvijena, ili za nju nema interesa, otvaraju trgovačke radnje.

Selu su potrebne i specijalizirane trgovačke radnje kao što je prodaja poljoprivrednih strojeva, opreme i repromaterijala, prodavaonice prehrambenih artikala, prodavaonice kućanskih strojeva i oprema. Postojeća mreža

za otkup tržišnih viškova sela također zaostaje po svojoj opremljenosti i efikasnosti.

7. Struktura ishrane sve više postaje značajno pitanje života i rada na selu. Dosadašnja struktura prehrane i pored svih pozitivnih promjena, još uvijek odražava uvjete ranije prirodne proizvodnje i zaostaje iza materijalnog razvoja sela. Jednoobrazna prehrana negativno utječe na radnu sposobnost građana i njihovo zdravstveno stanje, a to posebno pogađa mlade naraštaje.

Poboljšanju ishrane na selu mnogo može pridonijeti zdravstveno obrazovanje. Stoga je neophodno razvijati aktivnost školskih kuhinja, domaćinskih tečajeva i seminara Crvenog križa i prevladati sadašnju stagnaciju u toj aktivnosti.

8. Higijenske prilike u selu zaostaju iza ekonomskog razvitka, a problemi su naročito slčeni u opskrbi vodom i neizgrađenoj mreži kanalizacije, što je osnovni uzrok za pojavu zaraznih bolesti. Način stanovanja i pomanjkanja sanitarnih uređaja također pridonosi niskom nivou higijene u selu. Rješavanje ovih problema usko je vezano s problematikom urbanizacije sela, a podizanje higijene i zdravstvene kulture sela širi je društveni zadatak, na kojem se, pored zdravstvene službe i Crvenog križa, mcrāju angažirati i drugi društveni činioci.

9. Zdravstvena služba u odnosu na selo je neefikasna i daleko smo od poželjnog stanja da njene usluge odgovaraju akutnim potrebama. Preventivni zahvati su na niskom nivou, čemu pridonosi i nizak nivo zdravstvenog osiguranja.

U nekim područjima Republike poseban je problem zaštita dojenčadi. Nerazvijena je aktivnost antituberkulozne službe u seoskim sredinama, a zabrinjavajuće su i pojave zaraznih bolesti. Rješavanje ovih problema treba tražiti u podizanju materijalne baze zdravstvene službe i podizanju nivoa zdravstvenog osiguranja, za što već sada postoje osnovni preduvjeti.

10. Kulturni život u velikom broju sela zaostaje iza općeg razvoja i materijalnih uvjeta.

Njegovanje izvornog folklora i kulturnog amaterizma je u stagnaciji, kao i aktivnost ostalog kulturno-umjetničkog rada i života. Gostovanje kulturno-umjetničkih družina i institucija iz grada u selu nije postavljeno na dovoljno masovnu osnovu, a i mogućnosti kulturno-umjetničkog života putem posjeta gradskim institucijama također se nedovoljno koriste.

Posebno je značajno da se odgovarajući društveni činioci založe za rješavanje statusa i načina djelovanja zadružnih i kulturnih domova, koji su prepušteni propadanju, neusklađenom korištenju ili pretjeranoj komercijalizaciji. To se odnosi i na čitaonice i narodna sveučilišta.

Na nivou komune i sela nedostaje program za podizanje materijalne baze i za razvijanje kulturno-prosvjetnog i umjetničkog života, što je jedan od elemenata stvaranja boljih uvjeta rada i života u selu, posebno za omladinu.

11. Sredstva masovnog komuniciranja: novine, radio, televizija, film — igrāju sve značajniju ulogu u informiranju i rasonodi ljudi u selu te snažno utječu na njihove pogeđe i društvenu aktivnost. Ona, međutim, često nemaju adekvatan program za selo već polaze ili od podcjenjivanja ili pak od nepoznavanja sela i njegovog razvoja. U tom se smislu automatski služe formama i nivoom koji odgovara gradu, a ne respektiraju dovoljno drugačiju

strukturu i karakter slobodnog i radnog vremena, drugi nivo obrazovanja ili interesa za štampu, film i radio-emisije.

Oblici informiranosti, aktivnosti i angažiranosti građana, koji obogaćuju slobodno vrijeme seoskih stanovnika i potiskuju tradicionalne oblike njihovog okupljanja oko crkve i seoske gostionice, morali bi biti sadržajnije, počevši od raznovrsnije aktivnosti društveno-političkih faktora i stručnih institucija. Pomoću suvremenih sredstava komuniciranja treba informirati građane o aktualnim zbivanjima i usmjeravati njihovu proizvodnju, društvenu i samoupravnu aktivnost.

12. Mjesne zajednice sve više izrastaju u samoupravne zajednice građana udruženih na nivou jednog ili više naselja u kojima građani sve snage i faktore u selu na osnovu zainteresiranosti zajednički rade:

- na uređenju naselja i rješavanju komunalija;
- na rješavanju problema društvenog standarda i društvenih službi;
- na unapređenju privređivanja naročito u sitnoj privredi, uslužnom i proizvodnom zanatstvu;
- na organiziranju i zaštiti interesa potrošača;
- na rješavanju socijalnih problema i provođenju humanih akcija;
- na izgradnji samoupravnih društvenih odnosa i afirmaciji neposrednog samoupravljanja i odlučivanja građana putem širokog organiziranja građana, društvenih i radnih organizacija i drugih faktora.

Posebna je mogućnost angažiranja mjesnih zajednica u razvijanju različitih uslužnih djelatnosti, neophodnih u stvaranju uvjeta rada i života žena, omladine i staraca, kao i na sadržajnijem odgojno-obrazovnom radu sa djecom s obzirom da u strukturi seoskog stanovništva sve više prevladavaju žene, starci, djeca i omladina.

13. Socijalistički savez kao najšira politička organizacija u kojoj se raspravljaju sva bitna politička pitanja društvenih odnosa u selu i razvoja sela, treba se stalno politički zalagati za potpuniji razvoj samoupravljanja u selu, da se mjesne zajednice organiziraju kao okvir odlučivanja i rješavanja svih pitanja i odnosa od neposrednog interesa za građane, da se stvore takvi uvjeti da radni čovjek u selu učestvuje u samoupravljanju u okviru poljoprivrednih organizacija i u okviru mjesne zajednice, da sam neposredno i demokratski rješava sva pitanja za koja je zainteresiran.

Organizacije Socijalističkog saveza posebnu pažnju trebaju obratiti borbi za jačanje materijalne baze samoupravljanja građana na selu u okviru proizvodne suradnje sa društvenim sektorom i u okviru rješavanja problema društvenog standarda u mjesnoj zajednici.

Članovi Saveza komunista u selu svojom aktivnošću u Socijalističkom savezu, mjesnoj zajednici, samoupravnim organima poljoprivrednih i drugih radnih i društvenih organizacija pridonijet će bržem rješavanju složenih društveno-ekonomskih problema u selu. Djelovanje Saveza komunista u selu bit će uspješnije ako se bude više oslanjalo na omladinu i na napredne proizvođače.

Učesnici savjetovanja preporučuju organizatorima savjetovanja da štampane materijale za savjetovanje, izvode iz diskusije i zauzete stavove publiciraju i stave na raspolaganje i korištenje svim zainteresiranim, te da se ovakvi skupovi organiziraju na nivou komuna i regija, a u Republici o nekim konkretnim pitanjima društvenog i ekonomskog razvoja sela.

OBAVIJEST SURADNICIMA

Pozivamo sve poljoprivredne stručnjake u poljoprivrednim organizacijama, komunama, udruženjima, zadrugama, stanicama, institucijama, školama, fakultetima, industriji i drugdje, da objavljuju rezultate svoga rada (izvorne stručne i naučne radove) u »Agronomskom glasniku«.

Da bi poboljšali sadržaj i olakšali rad uredništvu i štampariji molimo suradnike da paze na slijedeće:

1. Radovi trebaju biti sažeti, jezgroviti i jasni, a najpovoljnija veličina je oko 10 stranica pisanih dvostrukim proredom. Rukopis preko 15 stranica neće se objavljivati.
2. Rukopis treba biti prvi otisak stroja pisan dvostrukim proredom na čvrstom bijelom papiru kancelarijskog formata s najviše 34 reda na stranici i 65 otkućaja u redu i s ivičnom prazninom od 3 cm na lijevoj strani.
3. U lijevom gornjem uglu se piše ime i prezime autora s mjestom i nazivom organizacije gdje radi. Naslov treba biti što kraći — ne veći od 10 riječi.
4. Slike, grafikoni, crteži i tabele moraju se označiti rednim brojem i ispisanim tekstom na poleđini, a u članku se naznači mjesto gdje se trebaju nalaziti. Tabele (naročito s mnogo kolona) treba izbjegavati i objasniti ih u tekstu ili grafički. Crteži i grafikoni trebaju biti izrađeni tušem na crtačem, paus ili fotopapiru, a slike na glanc papiru.
5. Riječi u tekstu koje treba istaći, dovoljno je samo podvući, a kod slaganja će se odabrati najpodesnija slova.
6. Na kraju članka se navodi samo ona literatura koja se citira u članku (autor, naslov i godina objave rada), a ne sve ono što je čitano u vezi sa člankom.
7. Radovi trebaju imati i kratki sadržaj na stranom jeziku (1 do 3 stranice) ili na našem jeziku koji se prevodi na željeni jezik na trošak autora. Tabele i grafikoni trebaju u tom slučaju imati i tekst na stranom jeziku, odnosno dovoljno prostora za unosenje prevoda.
8. Svako eventualno prepisivanje radova ili izrada grafikona vrši se na trošak autora. Honorar se određuje prema vrijednosti rada, a ne prema broju stranica.
9. Uz poslani rad potrebno je poslati broj žiro računa ili izjavu da u toku godine nije ostvaren prihod koji zahtijeva otvaranje žiro računa.

Svakom suradniku izvan područja Hrvatske, kao i suradnicima iz drugih struka, osim honorara za objavljeni rad besplatno šaljemo i sve brojeve »Agronomskog glasnika« iz te godine.

Autori važnijih članaka dobivaju besplatno 25 primjeraka separata. Veći broj se posebno naručuje i plaća.